

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9So/200/2016
Identifikačné číslo spisu: 7016200571
Dátum vydania rozhodnutia: 28.02.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:7016200571.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a Mgr. Viliama Pohančenika v právnej veci navrhovateľky V. L., bytom L. XX, XXX XX W. proti odporkyni Sociálnej poisťovni, ústrediu, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o vdovský dôchodok, na odvolanie navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 17.06.2016, č. k. 7Sd/23/2016 - 10, jednomyseľne takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 17.06.2016, č. k. 7Sd/23/2016 - 10 mení tak, že rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X z 23.03.2016, zrušuje a vec jej vracia na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd rozsudkom zo 17.06.2016, č. k. 7Sd/23/2016 - 10, potvrdil rozhodnutie číslo XXX XXX XXXX X z 23.03.2016, ktorým odporkyňa podľa § 293dm ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona 407/2015 Z. z. (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.") a § 46 ods. 5 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.") zamietla žiadosť navrhovateľky o vdovský dôchodok.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že nárok navrhovateľky na vdovský dôchodok posúdil podľa zákona č. 100/1988 Zb. v súvislosti s ustanovením § 293dm ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 407/2015 Z. z., keďže manžel navrhovateľky zomrel dňa XX.XX.XXXX v čase účinnosti zákona č. 100/1988 Zb. Krajský súd sa stotožnil s názorom odporkyne, že nárok na vdovský dôchodok navrhovateľke nevznikol z dôvodu, že nespĺnila podmienky uvedené v § 46 ods. 5 zákona č. 100/1988 Zb., keďže nežila s manželom dlhší čas pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti, ich manželstvo neplnilo svoju spoločenskú funkciu a zomretý manžel navrhovateľky nemal voči nej určené výživné.

Navrhovateľka v odvolaní proti rozsudku krajského súdu tvrdí, že odporkyňa ani súd nezohľadnili ňou uvádzané okolnosti životných podmienok v ktorých nebohý manžel žil a ktoré boli príčinou ich odlúčenia. Z toho dôvodu žiadala o upustenie od tvrdosti zákona a zohľadnenie aj jej nepriaznivej finančnej situácie.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľky nepovažovala jej dôvody za opodstatnené. Trvala na správnosti svojho rozhodnutia s tým, že už navrhovateľke prvú žiadosť o vdovský dôchodok podanú po úmrtí manžela dňa 9.2.1998 zamietla dňa 15.6.1998 z rovnakých dôvodov. Navrhla napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“). V zmysle § 492 ods. 1 S.s.p. konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, začaté pred dňom účinnosti tohto zákona (pred 1. júlom 2016), sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“), v súlade s § 250ja ods. 2 O.s.p., preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľky je dôvodné.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne označenej ako žiadosť navrhovateľky o vdovský dôchodok.

Z predložených spisov odvolací súd zistil, že navrhovateľka si nárok na vdovský dôchodok prvýkrát uplatnila po úmrtí manžela (9.2.1998), kde v žiadosti (spísanej 22.1.1998) zrozumiteľne popísala okolnosti ich spolužitia a navrhla spôsob riešenia veci s apelom zohľadnenia ojedinelosti daného prípadu. Z obsahu spisov ďalej vyplýva, že odporkyňa pred rozhodnutím vykonala šetrenie za účelom zistenia spôsobu spolužitia manželov a plnenia spoločenskej funkcie ich manželstva dopytom na Sociálnu poisťovňu - pobočku Košice (podľa miesta bydliska manželky) a Obecný úrad Hažín nad Cirochou (podľa miesta bydliska manžela). Po zistení, že manželia dlhší čas nežili v spoločnej domácnosti a ich manželstvo neplnilo spoločenskú funkciu, resp. že nebohý manžel navrhovateľky nemal voči nej určené výživné, odporkyňa zamietla žiadosť o vdovský dôchodok dňa 15.6.1998 z dôvodu nesplnenia podmienok uvedených v § 46 zákona č. 100/1988 Zb.; navrhovateľka sa voči tomuto rozhodnutiu neodvolala.

Dňa 28.1.2016 navrhovateľka opakovane požiadala o priznanie vdovského dôchodku, ktorý jej bol z totožných dôvodov ako prvýkrát (15.6.1998) zamietnutý (§ 46 ods. 5 zákona č. 100/1988 Zb., v spojitosti s § 293dm ods. 1) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 407/2015 Z. z.). Krajský súd sa v odvolacom konaní celkom stotožnil s postupom i s úvahou odporkyne.

V odvolaní voči rozsudku krajského súdu navrhovateľka jasnejšie sformulovala svoju požiadavku o odstránenie tvrdosti zákona práve s poukazom na nejednoznačnosť nároku o ktorom nemala od počiatku pochybnosti.

Podľa § 293dm ods. 1) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 407/2015 Z. z., teda v znení účinnom od 1.1.2016, vdova, ktorej manžel zomrel pred 1.7.2003 a zanikol jej nárok na vdovský dôchodok, má nárok na vdovský dôchodok, ak spĺňa podmienky nároku na vdovský dôchodok a jeho výplatu podľa predpisov účinných pred 1.1.2004; na lehotu dvoch rokov alebo piatich rokov podľa predpisov účinných pred 1.1.2004 sa neprihliada. Suma vdovského dôchodku podľa prvej vety sa určí podľa predpisov účinných pred 1.1.2004 vrátane úpravy a zvýšenia vdovského dôchodku podľa predpisov účinných pred 1.1.2016, ktoré by patrili odo dňa splnenia podmienok nároku na vdovský dôchodok. Suma vdovského dôchodku sa z dôvodu súbehu s príjmom zo zárobkovej činnosti neznižuje.

K uvedenému ustanoveniu je potrebné uviesť, že ide o ustanovenie prechodného charakteru, ktoré

nadobudlo účinnosť od 1.1.2016 a prostredníctvom tohto ustanovenia by bolo možné v tejto veci postupovať iba v tom prípade, ak by navrhovateľke v relevantnom čase (t. j. dňom úmrtia) vznikol nárok na vdovský dôchodok po zomrelom manželovi a potom by jej medzičasom zanikol; podľa citovaného ustanovenia by tento nárok znovu vznikol iba za podmienky, že navrhovateľka by spĺňala podmienky nároku na vdovský dôchodok a jeho výplatu už podľa predpisov účinných v čase úmrtia manžela, t. j. pred 1.1.2004. Z obsahu spisu však bolo jednoznačne preukázané, že navrhovateľke nárok na vdovský dôchodok nevznikol ani v čase prvého posudzovania (§ 46 zákona č. 100/1988 Zb.), preto uvedené ustanovenie na danú vec nebolo možné aplikovať.

Medzi účastníkmi nebolo sporné, že navrhovateľka nespĺnila zákonné podmienky (v zmysle ustanovenia § 46 ods. 5 zákona č. 100/1988 Zb.) vzniku nároku na vdovský dôchodok. Navrhovateľka je však toho názoru (a to od počiatku, t. j. už od prvej žiadosti uplatnenej v roku 1998), že dané prekážky k nárokovateľnosti vdovského dôchodku je potrebné odstrániť osobitným prístupom, čo podľa odvolacieho súdu v konečnom dôsledku smeruje k zmierneniu „tvrdej“ aplikácie zákona č. 100/1988 Zb. Tvrdosti, ktoré sa vyskytnú pri vykonávaní tohto zákona (zákona č. 100/1988 Zb.), môže odstrániť v rozsahu svojej pôsobnosti minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, resp. ministrom poverený orgán sociálneho zabezpečenia, ktorý rozhodnutie aj vydal (§ 176 podľa 100/1988 Zb.). Zo znenia § 176 zákona o sociálnom zabezpečení vyplýva podmienka, že subjekt, ktorý o odstránenie tvrdosti žiada, nemá podľa zákona právo na poskytnutie konkrétnej dávky, pretože nespĺňa (v celom rozsahu) podmienky pre jej poskytnutie. Odvolací súd osobitne zdôrazňuje, že nejde o vynútiteľnosť pozitívneho rozhodnutia v prospech žiadateľa, ale len o jeho možnosť. Nárok na dávku teda nevyplyva zo zákona, ale z rozhodnutia príslušného orgánu sociálneho zabezpečenia, ktoré má pre poberanie dávky konštitutívny význam.

Keďže nejde o zákonný nárok na dávku, nemožno sa jej dovolávať na súde.(§ 248 ods. 2 písm. i/ O.s.p.).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti odvolací súd dospel k záveru, že odporkyňa v danom prípade vec nesprávne právne vyhodnotila resp. vo veci rozhodla predčasne, keď si riadne neujasnila, že čoho sa navrhovateľka v skutočnosti už od počiatku domáhala/domáha.

V ďalšom konaní sa preto odporkyňa bude musieť vysporiadať predovšetkým s otázkou, či navrhovateľka opakovane (za nezmenených faktických a právnych podmienok) požiadala o priznanie vdovského dôchodku o ktorej žiadosti odporkyňa už raz právoplatne rozhodla (15.6.1998) alebo či žiada o odstránenie tvrdosti zákona. Následne vo veci rozhodne.

Účastníkom konania odvolací súd nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania, lebo navrhovateľka v odvolacom konaní úspech síce mala avšak zo spisu nevyplyva, že by jej nejaké trovy vznikli a odporkyňa úspešná nebola.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je opravný prostriedok prípustný.